

Մանկության Էֆեմեր

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԵ ՎԷ ՄԻՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ԻՔԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1867 ՄԱՐՏ 22 ՉԱՐՇԷՄՊԻՆՆ

ՆԻԻՄԵՐՈ 306

Մանկության Էֆեմեր համար 6 եւնի տեւած 300
հաւիտ վերինդ, տեւած գրքերի, բաժնի քաղաքի
հիշատակ օրագրի, 200 զ" օրագրի, 100 զ" օրագրի,
գրքի, ինչպէս թիւ 50 ար քաղաքի համար տեւած

Ինչպէս զէնք օրագրի եւնի, ար-
քիւնի տեւած 3, ինչպէս տեւած 2,
վէ ինչպէս զէնք օրագրի տեւած 1
էր գրքի արագրի տեւած

Մեք զէնք օրագրի, զէնք օրագրի տեւած
467 ինչպէս ինչպէս լէվաւ 2 ինչպէս ինչպէս
նեւիտ, քաղաքի 8. Փանտեւանի կեանքի տեւած

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵԼԵԳՐԱՖԻԿԷ

(Առաջին համարը)

Քարիս, 2 ապրիլ ախշամբն սաւաթ 3
վէ 45 տագրգաւորնտա

Ապրիլ 2 քաղաքի

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԵ

Փաթի

Լճաթի

Ապրիլ	29-95	Ապրիլ	29-95
Գարանտ	29-90	Գարանտ	29-90

Օրագրի 1863 թ.

Ապրիլ	256-25
Գարանտ	255-

Փաթի 0/0 3 քաղաքի

Ապրիլ	68-82-2
Գարանտ	68-67-2

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏՆԻՆԻԿԷ

Սրբապետան գալէլէրինտէն տօլաւոր,
Պապը-ալի թարաֆընտան վէրինէն սօն
ձէվապըն սուրէթի Լէվանթա օգուռն
մուշ օրագրի տեւած, թէրձէվապըն պէ-
տան իտերիկ

«Բրէնս հագրէթիլերի»

«Սրբապետանտա վաղը օլան գալէյի
հիւմանտար մէսէլէսին տայիր, թա-
րաֆը ալինիդտէն մագամը սատրը ազա-
միյէ թագտիմ գրընան նամէ, ճանիպի
Պապը-ալիտէն Չաթը հագրէթի միւլիւ-
քանէյէ թագտիմ գրընմը տըր»

«Բրէնս հագրէթիլերի, Էվլէլա շունու
գաթընդա պէտան իտերիմ քի, թարա-
ֆընդտա զու հուրա կէլէն իսպիսէթ տույ-
ղուլարը թէլմինաթընը, նէգտի հագրէ-
թի փատիշահտէ քէմալի մահգուդի-
նէթլէ գապուլէ շաեան պուլընլմուշ
տուր, շու միւնաստպէթլէ հիւքիւմէթի
սէնիյէ տախի, Սրբապետան ինչպէս
թէ մուվաֆըդ հարաքեթընը վէ սատա-
գաթընը հէր վագըթ զիեատէսիյէ թա-
հաթի

Ինչպէս զէնք օրագրի եւնի, ար-
քիւնի տեւած 3, ինչպէս տեւած 2,
վէ ինչպէս զէնք օրագրի տեւած 1
էր գրքի արագրի տեւած

«Մեք զէնք օրագրի տեւած 467 ինչպէս
ինչպէս լէվաւ 2 ինչպէս ինչպէս
նեւիտ, քաղաքի 8. Փանտեւանի կեանքի տեւած

«Հէր նէ հալ իսէ, մատամ քի կէրէք
գաթը ալինիդ, վէ կէրէք սիգէրին վաւը-
թաւընլա Սրբապետան Չաթը հագրէ-
թի միւլիւքանէյէ լուրթ ու ինչպէս
շահանէլէրինէ միւրաճաթլա, օլ պապ-
տէ տէրքեար օլան գօրգու վէ էնտիշէլէ-
րինի արդ ու ինչպէս ինչպէս ինչպէս
Սրբապետան Չաթը հագրէթի միւլիւ-
քանէյէ վիւքէլաւըն, քէնտի նիեաթը
իսպրիկէթաեթը հիւմանտարը, վէ
հուգուգու սարիհայի թաճաթիլէրինէ
մուվաֆըդ սուրէթտէ, իճապը իճապ վէ
թէսվիյէսի իսպուսուլու իրաւտէ պու-
նուրմուշար տըր»

«Չաթը ալինիդէ, հէմ վաթանլարըն-
զըն, մէկ քիւր գալէլէր հագրէթտա նէ
տէրէլէրտէ հէմ միւլիյէթ վէրտիլէրին
նա մալիւմ օլմատըղը միսիլիւ, թէվա-
րիս ու թէգէք քիւր ձիւլէթիլէ շաեանը
իթինա օրագրի տախի նամալիւմ տէ-

Սրբապետան Չաթը հագրէթի միւլիւ-
քանէյէ լուրթ ու ինչպէս ինչպէս
Սրբապետան Չաթը հագրէթի միւլիւ-
քանէյէ վիւքէլաւըն, քէնտի նիեաթը
իսպրիկէթաեթը հիւմանտարը, վէ
հուգուգու սարիհայի թաճաթիլէրինէ
մուվաֆըդ սուրէթտէ, իճապը իճապ վէ
թէսվիյէսի իսպուսուլու իրաւտէ պու-
նուրմուշար տըր»

«Բրէնս հագրէթիլերի, շու տախի պէ-
տանէ հաճաթ տէյիլ տիր քի, մէկ քիւր
գալէլէր քէնտի մէվգըլարընճա տախի,
շաեանը իթինա տըրլար, շիւքի մէմա-
լիքի մահրուսէյի Շահանէնին սօն հու-
տուլարընը սայիր հիւքիւմէթլէր մէմա-
լիքինտէն, տաթթա հարէմլէր կիպի թէֆ-
րիգ իթմէքտէ տիրլէր, Տիմէք տիր քի,
կէրէք պու ձիւլէթլէ, վէ կէրէք սայիր
ձիւլէթլէրլէ, կէրէք Պապը-ալի, վէ կէ-
րէք Սրբապետան Չաթը հագրէթտա, մէկ քիւր
գալէլէրին հըֆը ու վիգայէսի Էլգէմիւ-
նէթտէն օլտուղու միսիլիւ, Տէվլէթի
ալինիյէն տախի իսթիգլալիյէթի գայի-
տէյի ազիմէսի իգթիգասընտան տըր»

«Իմտի, հիւքիւմէթի սէնիյէն, քէնտի
հաեաթա մախսուս օլան մէնֆաթը
սահիհէսինի ֆէտա իթմէքսիլին, մէկ-
քիւր գալէլէրին հէտմինի վէ եախտա-
լիքի թէրքինի ճայիկ կէօրէմէյէլէն
տէն, վէ պինտէն ալէյ, մէկ քիւր մէ-
սէլէնին պաշգա պիւր սուրէթլէ թէսվի-
յէսինի միւրաթ ինչպէս ինչպէս, մէկ քիւր
մահգուլարըն տէֆիլէ, կէրէք Սրբապետան
հալիսի, վէ կէրէք բրէնտի հագրէթտա պէ-
տիտար օլան էմիլիյէթիլին, Էնի վէ տահա-
բարլագ սուրէթտէ իպրագ իթմէքլիյի
միւրաթ ինչպէս ինչպէս»

«Շէյլէ քի, մէվլիսի վիւքէլաւտէ, շու
մէսէլէնին անճագ իսպիսէթ իւղըն հալ ու
թէսվիյէսի արգուսիլէ, վէ հէր նէվի
մէնֆաթը շէրիյէնին հուսուլի նիյէթի
իսպրիյէսիլէ թէգէք քիւր օլունտուգտան

սօսրա, չու աթիտէքի իւշ գըթա թա-
րիդ ու գարարար, Զաթը հազըթի
Փատիշահիյէ տրդ ու թագաթիմէ միւսա-
րաթ օլունմուշ տուր. եանի, 1. իս-
լամ մուհաֆըզ ասկէրլէրի քէմաֆիսա-
պըզ գալէրլէրտէ գալորգըլարը հալտէ.
գօմանտարընըն գաթը ալիլէրի իւհտէ-
սինէ իհալէսի, 2. իսլամտան վէ Սըրպ-
լըտան միւսափի սաեթտա ասկէր սագլա-
նըլորը հալտէ, քէզալիք գօմանտար-
ընըն գաթը ալիլէրլէն թէֆլիքի, 3. իս-
լամ ասկէրլինին քեաթիլէն մէզքիւր գալէ-
լէրտէն չէքիլէրէք. եէրլէրլին Սըրպ աս-
կէրլինին իգամէսի, ֆագաթ եալընըզ պիւր
չարթ իլէ, չէօյլէ քի, մէզքիւր գալէ-
լէրտէն հէմ Տէվլէթի ալիլէ սանճալը, վէ
հէմտէ Սըրպ պանտէրասը պիւրլըրտէ չէ-
քիլմէսի.

«Զանն իտէրիդ քի, պու իւշ թարիգ վէ
եախտա թէտպիրտէն պաշգա, մէզքիւր
մէսէլէնին հալ ու թէսփիլէսի իլին,
մագստէ, թապիաթի մասլահաթա,
մուփաֆըզ, վէ իծրասը միւմքիլիլ թարիգ
ու թէտպիր օլամազ».

«Ալէրլի, նասը քի գաթը ալիլիզ տախի
էօյլէ իթիմաւ իթմէքտէսիլիզ, պու մատ-
տէտէն ասըլ մագստէ, Սըրպ էհալիսինին
հէր նէվի էմիլիլէթսիլիք վէ իգթիւրապը
գալպտէն խէլասիլիլէթ տիր. իմաի, պու
պէօյլէ օլտուղու թագաթիլտէ, զանն ի-
տէրիզ քի, Գապը-ալի թարաֆընտան զու-
հուրա կէլէն չու էսէրի էմիլիլէթ, եանի
մէզքիւր գալէլէրլին վէ իսլամ ասկէրլէրի-
նին գօմանտարընըն գաթը ալիլիլէ ի-
հալէ պուլլուլմասը, գիւստէսիլիլ չա-
եանը մէմնունիլիլէթ ու չիւքրանիլիլէթ
տիր. Գագաթ, Զաթը հազըթի թաճ-
տարի, քէնտի հիւսնի թէվէճ ճիւհէրի-
նէ պիր գաթ տահա պալսըլ ընէմազ իթ-
մէք միւրաւ պուեռլուրտէ գլարընտան,
մէզքիւր թարիգլէրտէն իւլիւնճիւսիւ-
նիւ թէճիլիզ պուեռլուրտէ չար տիր».

«Խիմաի, չէրէֆտուտուր պուլլուրտէն ի-
րատէյի իհսանտաթի հազըթի թաճտա-
րիլէրի իգթիլիլտաթնճա, մէսէլէնին պու-
եռլուրտա թէսփիլէրէզիլ օլմասը խապէրի մէ-
սէրրէթպախընը գաթը ալիլիլէ թէպլիզ
իտէրիմ. վէ գալիլէն մէմուլ իտէրիմ քի,
կէրէք Զաթը ալիլիլ, վէ կէրէք Սըրպ
միլիլէթի, Զաթը հազըթի խիլաֆէթ-
բէնահի թարաֆը չահանէլէրլինտէն գու-
հուրա կէլէն պու մէրթէպէ էմիլիլէթ վէ
հիւսնի թէվէճ ճիւհէր զըմնընտա քէմալի
թէչէքքիւր իլէ պէրապէր, ճէվապընը
վիւրմէքլիք չէրէֆիլիլէ մէլուլէթ պուլուն-
տուղու մնամէլէրլինտէ միւնտէրիմ պու-
լունտան էմիլիլէթիլին հըֆիզ ու թաստի-
գիլէ սայ ու իգտամ իտէճէքլէր տիր».

«Մատամ քի Զաթը ալիլիլ պիր գաշ
կիւն Տէր-սէտաթէթտէ կէլիպ իմրարը էվ-
գաթ իթմէքլիք արղու վէ նիլիլէթիլի պէ-
եան իլիլմիլիլիլիլ տիր, հիւքիւմէթիլ սէ-

նիլիլէ տախի, արթըզ օլ վազըթ, պիլ
գաթ սիլիլիլէ, մէզքիւր մէսէլէնին հալ
ու թէսփիլէսի թէֆէրլիւաթիւնա կիրի-
չէճէք տիր».

— Սըրպ պէյի բրէնս Միշէլ ճէսապլէրի
տիւն ախշամը Տէր-սէտաթէթէ վասըլ օլ-
մուշլար տըր».

— Տիւնքի կիւն, պիրիլիլ օրտուլու
հիւմայուլուն տէօրիլիլէթ թալիա թա-
պուրու, վէ իքիլիլ օրտու ալիլիլէթ ալար
պիրիլիլ թապուրուլա, իքի թապուր
տոխի ասաքիլիլ ըտիլիլիլիլ Շահանէ վա-
բօրալալաքիլէն, Գալազ ճանիպիլիլ սէվզ
օլունմուշլար տըր».

Սէրտարը էքրէմ էօմէր բաշա հազ-
րէթիլիլիլ տախի ասաքիլիլ մէրգուլէ
իլէ, մահէլիլ մէզպուրէ աղիլէթ պու-
լուրտու գլարը իլիլիլիլիլ տիր».

Քէզալիք տիւնքի կիւն վիւքէլայի
Ֆիլիսա հազարաթընա, վէ մէմուրիլիլ
սայիլիլէ 1866 մայիս ալ մասշլարը վէ-
րիլմէյէ պաշլանմըլ տըր».

— Տիւն ախշամքի 305 նիւմէրօլու
Մանգուլմէտ տէրճ օլունտան մէթուպուն
«մնայեալը վաղը» տէնիլմէյէ ունու-
տուլմուշ օլան պահաթէ պազըլէսի».

Այլ բուն իրենցներն ալ լուսպրեն. որ-
պէս զի առանց հին ժամանակները ապրո-
ղի մը պէս անոր ասոր հարցները կամ
ճամբորդութիւն ընելու, ուզողը Պապա-
կան լրագիր ծախու առնելով՝ պապակա-
նաց վրայ, եւ Բողոքական լրագիր ծա-
խու առնելով բողոքականաց ճշմարիտ վի-
ճակին վրայ տեղեկանայ. Անգղիայի լը-
րագիրը յաւէտ իրենց պաշտօնէն վրայ
կը խօսին, եւ Գաղղիացիք յաւէտ իրենց
ներուն վրայ, որով ընթերցողք անոնց վը-
րայ տեղեկութիւն կառնեն. Ժողովուր-
դը իրաւունք ունի իր մէջ դարձուած
ներուն վրայ օր ըստ օր տեղեկութիւն
առնել անոնցմէ, որոնք այս գործը իրենց
պաշտօն եւ արհեստ ըրած են. լրագրի
տեղ ընտելով՝ անոնց ստախի առնել, եւ
փոխարէն ուզածնին չը տալը անոնց զը-
կանք ընել է. Ժողովուրդը իր տեղեկու-
թիւններուն ալ կուզէ տեղեկանալ. չու-
ղիւ խարուիլ որ ինքը բողոքական գեղեցիկ է,
ազատախօս լրագիր կուզէ, վասն որոյ Լու-
սաւորչական լրագիրը կը բազմանան հիմա
Ուստի կը պահանջենք յիշեալ լրագիրնե-
րէն որ ուղիղ լրագրութիւն ընեն, եթէ
իրենք զգուշութիւն՝ չըսենք վախկոտու-
թիւն, ընելով աշխարհիս ուրիշ գէպը-
րուն վրայ խորհրդածութիւններով էլիւր-
նին լեցնել կընտրեն, գոնէ ուրիշ ազա-
տախօսները գովեն եւ քաջալերեն, բայց
աւելի աղէկ կըլայ որ արիւնտան ու անոնց
օրինակին հետեւին. իրենց մէջի պակա-
սութիւններն պախարակեն գործողն ով որ
լինի. հասարակ ժողովուրդին վրայ ամե-
նուն մէկանց իբր պարկ մը փառած ու ողջ
խառն կեռաս չը նային, այլ անոնց ամեն

մէկը մարդու տեղ դնեն. անոնց մէկուն
մնասուիլը նոյնը համարեն, ինչպէս որ ա-
միրայի մը կամ արքեպիսկոպոսի մը. կը
պահանջենք որ տիրողութիւնը, կեղծա-
ւորութիւնը, աշառութիւնը, սոտու-
թիւնը, հպարտութիւնը, աղքատն ու
տկարը արհամարհելու եւ այլն պարսա-
ւեն. Ժողովուրդին տեղեկութիւն տան
թէ ինչ դրամներ ինչ աղբիւրներէ կու-
գան, ինչպէս ծախք կըլլան իրենց նպա-
տակին. պաշտօններն ու ծառայութիւն-
ներն ինչպէս կը կատարուին, եւ այլն,
եւ այլն. իսկ լուսաւորչականաց պէս Ժո-
ղովուրդի մը անգոր եւ անօգնական վի-
ճակը մասնաւորաց ազգեցութեանցը
փառքին կամ կրօնական գեղեցիկ բռնե-
լուն գործիք ըլլալու օգնել կամ թողուլ
անոնց վրայ միայն յարձակելով եւ պանոնք
ուրիշներէն գէշ ներկայացնելով, ասկէ
աւելի վատութիւն չըլլար. Հայ եկեղե-
ցականք միւսներուն ունեցած միջոցները
չունին. անոնց վրայ յարձակելու հուժկու
մէկու մը՝ մանուկի մը վրայ յարձակելուն,
ամէն տեսակ հրազենները գործածողի մը
մինակ բիրով մարտնչողի մը վրայ յարձա-
կելուն կը նմանի. Յայտնի է որ մարդու
մը իր իրաւունքը պաշտպանելու համար
կարողութիւն պէտք է. Հայ կղերը կրօ-
նական լրագիրներ չունի, թարգմանիչ-
ներ, կրօնական ընկերութիւններ չունի,
ամէն մէկը արաւմեակ վարձաւոր քարո-
զիչներ չը պահեն. պատրաստ ապրուստ
չունի, օտար լեզու չի գիտեր, օտար
լրագրաց հետ թղթակցութիւն չունի,
աստուածաբանութեան եւ կրօնական
փաստաբանութեանց բազմահատոր գըր-
քերով գրատուներ եւ գրասենեակներ
չունի, այսօր ազգեցութեան տէր մար-
դոց հետ մտերմութիւն չունի. կղերը
զատ կուտակցութիւն մը չէ, Ժողովուր-
դին հետ նոյն է ու եղբայր է.

Եւ Լուսաւորչական լրագրաց ազա-
տասէր ոգին ու արիւթիւնը գովելու
ստեն, որ ամեն տեղ պարծենալու եւ
ուրիշները ափ 'ի բերան ընելու առիթ
կուտան մեզի, կը պահանջենք անոնցմէ
ալ որ իրենց մի միայն անբռնակալ եկե-
ղեցւոյ եւ անարուեստ եկեղեցականաց
արգարութիւն ընեն, որոնց շնորհիւ ի-
րենք եւ հազարաւորներ եկեղեցւոյ ներ-
քին կրօնական ազատութիւնը կը վայե-
լեն, առանց իւրաքանչիւր թող օրբա-
քընտութեան ատեանի նիստեր պահելու,
կ'պահանջենք որ անոնց պակասութիւնները
ազատօրէն հրատարակելու ատեն միւսներն
ալ զեղծմունքներուն տեղեկանան եւ հը-
րատարակեն, որով ամեն զգեալ խեղճ
Ժողովուրդին մեծ ծառայութիւն մը կը-
նեն, եւ Լուսաւորչական հասարակու-
թիւնը անտարակոյս իր եկեղեցին եւ
կղերը նախամեծար պիտի համարի, որոնց

լուծը քաղցր է եւ բեռը փոքրագի, ոչ գը կուզէ փոքրագոյն չարիքը մեծագոյնի փոխանակել, եթէ գիտնայ: Ուստի լուսաւորչական լրագրաց պէտք է իրենց ընթացից մէջ այս մասին մեծ փոփոխութիւն մը մտցնել, որ յակամայս ազգին քայքայուեալուն պատճառ չըլլան, եւ իրենց եկեղեցականաց տնիրաւութիւն ըրած չըլլան:

Եթէ ոչ, կարծառես եւ անխորհուրդ լուսաւորչականը Պապականաց եւ Բողոքականաց մէջ այնքան անկարգութիւններ չըլլար սեպելով կամ չը խորհելով, իրենց կղերը կանարգեն, կը զրկեն ու կը դառնան անոնց գերի կրկան: Իսկ անոնք ժողովուրդէն աւելի ուսումնական, դրամիւս ուրիշ ազդեցութեանց կողմանէ լուսաւորչականներէն աւելի զօրուոր լինելով, անգամ մը իրենց գացողները պիտի բռնելը լաւ գիտեն, առանց վանոնք աւելի ազատ ու աւելի երջանիկ ընելու: Հայեր, խելքերնիդ գլուխնիդ ժողովեցէք, աչքերնիդ լայն բացէք, ազատ եկեղեցի, ազատախօս լրագիրք ունիք եւ ազատ ժողովուրդ մըն էք, եթէ ամեն բան կորուսած էք, դեռ երջանիկ էք: Աստուած մի պարտացէ, եթէ այս ազատութեանը համար հեծելու վեճակին մէջ ինչաք, ան ատեն ասոր յարգը պիտի ճանաչէք պիտի ճանաչէք որ աշխարհիկ մէջ այնքան թանկագին բան մը չկայ, որուն համար այս ազատութիւնը վաճառելն արժէ: Մի հաւատաք եթէ այս ազատութեանը գէշ անուաններ տան, անոր վրայ վար աչօքնաշին, զզուանք ցուցունեն, զայրսնան, եւ այն անիկայ ազնիւ է, փառք է մեզի, պարծանք է, մեզմէ շատ խելացի ժողովուրդները կը յարգեն ու կը բաղձան: Մեր քով պախարակողները օտարներու առջին կուրանան թէ մենք այս ազատութիւնը ունինք, քանզի գիտեն թէ ազնիւ բան է, եւ մեզի պատիւ է մեր նախնեացմէ մնացած:

Ի Ե Ա Ն Է

Սրբազան Պատրիարք հայր հազրէթ, լերի թարափրնտան կէօնտէրիւն Շրջաբերական, պու բազար կիւնիւ Թօր-գաբու քիլիսէսինտէ օգուստոստան, թերաքիւմ իտէն շու աթիտէքի իեանէ, լերի թէշէք քիւրէն պէեան իտէրիդ:

Հաճի Սարգիս աղա Ակօսիեան	10
Ն. Մ. Մ. նամ գաթ	55-30
Սերովբէ աղա Գրիգորեան	5-10
Համալ Տիգրան աղա Պետրոսեան	5
Հաճի Մարի աղա	5
Գ. Մ. Ա. նամ գաթ	21
Աւետիս աղա Ներկարարեան	10-30
Սարգիս պատուելի տէր Գեորգեան	2-30

Հաճի Մատթէոս աղա	2-30
Հաճի Տիգրան աղա	40
Պիր գաթ	40
Բարէքէնտէ	95-30

Ազճէ Քարգը թէնգիլ	256-30
	44-30
	245

Քէզալիք մէզքիւր Շրջաբերական Նարլը-գաբու քիլիսէսինտէ օգուստոստան, թէրաքիւմ իտէն շու աթիտէքի իեանէ, լերի թէշէք քիւր պէեան իտէրիդ:

Արժ. Դաւիթ վարդ. Ներշապուհ	30
» տէր վրթանէս հայր	20
Խայրխան պիր մարապետ	42
Խայրխան պիր գաթ	40
Յովսէփ աղա	5-10
Հաճի Գրիգոր աղա	5-10
Թօգաթլեան Գ. Ս. աղա	5-10
Թորոս աղա Բաբունեան	5-10
Գուեռմաճու Պօղոս աղա	5-10
Խայրխան պիր գաթ	5-10
Գուեռմաճու Յովակիմ աղա	5-10
Գուեռմաճու Փանոս աղա	5
Գուեռմաճու Մանուէլ աղա	5-10
Ս. Թօմպագեան նամ գաթ	5-10
Թէրգի Մոսիկ աղա	5-10
Խայրխան պիր խաթուն	5-10
Գուեռմաճու Յովաննէս աղա	5-10
Կէզէն Թապագտան	62

Ազճէ Քարգը թէնգիլ	230
	7
	225

Մէզքիւր իբի մահէլին տախի նէ տէրէճէլէրտէ Փազըր հայտէ օլաուղու շու պիլիսիմիկ հայտէ, շու մէրթէպէ շէֆգաթ վէ մէրհամէթլէրինի կէօրտիւ, կիւմիւզտէն, տօղրուսու գալպիմիգտէ, միլէթիմիգին ֆազիլէթճէ տուլղուսու հագգընտա զեանտէսիլէ սէվինիպ իֆ. թիլիսը իթմէքտէյիդ:

Հայր Փ. քի շիմոյիլէ գաւտար պազը խօտպիլլէր, միլլէթ տիմէք եալընըզ գէն, կիւնլէր վէ նուֆուզքեարլարուրըր դանն ի տէրէք, եիւզլէրճէ պին էհալիլի թահ գիր իլէ, եալընըզ պիր գաշ նէֆէր գէն, կիւնլին իմօտտ ու մուալլէնէթիլնէ միւհ թաճ գալմագտա, վէ միլլէթի անլէրին պիր գաշ պին, վէ եախօտ պիր գաշ եիւզ պին զուրու շունա, եիւզլէրճէ սէնէ էսիր իթմէքտէ իտիլլէր:

Իսթանպուլտա կէօրիլլէն զայրէթ գաւտար, վէ պէլլիտէ զեանտէ թաշրալար տա տախի զայրէթ կէօրիլլէթի, հազը գաթէն միլլէթիմիգին թարիգը ֆազիլէթտէ պէր տէվամ պուլլունմասընը իսպաթ իթմէքտէ տիր:

303 Ն. Մանգուլմէմիգտէ, Բուլմիլիտէ վազը Ենի-շէհրտէ, միւսաֆիթէթէն պուլլունմագտա օլան պիր գաշ նէֆէր

Հայրաբն 370 զը: Իրալինէ հիմնէթ իթտիլլէրին մա թէշէքքիւր պիլիսիմիկ իտիք, նասըլքի պու խուսուս տիգգաթա տախի շանան իտի, քէզալիք Մանշէթէր իսկէնտէրիլլէ, իզմիր վէ թրապիզօն Հայլարը տախի այնի զայրէթ վէ մէրհամէթի իպրազէ միւսարաաթ իլլէմիլլէր օլուպ, վէ սայիր մահէլլէրին տախի իպրազէ հիմնէթ իտէճէքլէրի մէմուլի գալլիտէն տիր:

Պու տէֆա իրմէնէքտէ պուլլունուպ տա, պիր եօլճու մարիֆէթիլլէ, հէմ շէհրիմիգտէն հաճի Սարգիս աղա Բագլանեան թարափրնտա իրալէ հիմնէթ իթտիլլի 30 զուրու շու տախի մա թէշէքքիւր պէեան իտէրիդ:

Քէզալիք, իւսկիւստարտան, խայրիլ խահ պիր գաթ թարափրնտան, Գալոք աղա Ենիմիլլէթի մարիֆէթիլլէ իրալէ հիմնէթ օլունան 300 զուրու շու, վէ եախօտ սաղ ազճէ հիսապընճա 468 վէ Գաւնիկ աղա Հարենց թարափրնտան հիմնէթ օլունան 180, վէ Սիւմպիլլիլ խանընտա Ս. Մատթէոս աղա Քէնտիք եան թարափրնտան իհտա գըլլան 46-20 զուրու շու, թէշէքքիւրէն պէեան իտէրիդ:

Ենիքիւնաթ	
Ենի շէհրտէն	570
Թրապիզօնտան	550
Մըսըրտան	4427
Արժ. Խորէն վարդապետտէն	400
Մայր եղեղեցի քահանայարընտան պիրիսի մարիֆէթիլլէ	40
Օրիորդ Պէրրի հանըմտան	40
Թօր-գաբու քիլիսէսինտէն	245
Նարլը-գաբու քիլիսէսինտէն	225
Գալոք աղա Ենիմիլլէթի մարիֆէթիլլէ	468
Երմէնէքտէն	50
Գաւնիկ աղա Հարենց	480
Ս. Մատթէոս աղա Քէնտիքեան	46-30
	6679-20
Իսկի եէքիւն	44,654
	48555-30

— Կէշէն կիւնլէր, դօմիթէմիկ թաւափրնտան Եալօվաւա վազը Եալագտէրէ վէ Մէրտէկէօզ գարիլլէրինէ պուլլտայ կէօնտէրտիկիմիգի պիլիսիմիկ իտիք:

Եվլէլլէրի կիւն ախլամ մէզքիւր գարիլլէլլէրէ կիտէն աւաւմըմըզ կէլմիշ, վէ քէնտի մազպաթասըլլա, էհալիլին մազպաթաւարընը տախի կէթիլլիլ տիր:

Մէզքիւր մազպաթաւարա նէգարէն, Եալագտէրէտէ քեաֆֆէսի Հայ օլուղու հայտէ 90 խանէ պուլլունմագտա օլուպ, 78 խանէսինէ, եանի 268 նուֆուս իշին 1072 օգգա պուլլուտայ թէվլ զի օլունմուշ տուր: Վէ Մէրտէկէօզտէ ճէման 126 խանէ սէքէնէ պուլլունուպ, պուլլարտան 15 խանէսի իսլամ, վէ Եալընըզ պիր խանէսի Բուլմ, վէ 110 խանէ

սի Հայ օլտուղու թագաւորութեան, 93 խանէ Հայկարա, 13 խանէ Խաւարա, վէ պիր խանէ Բուժա, Եանի 323 նաւթու իշին 1233 օգգա պուղտայ թէվզի խորվիշ տիր:

Մէզքիւր գարիւնէրին քիլիսէ վէ մէք. թէպէտ սէֆիլիքիւրի պէյանընը հէր նէ գատար վագթի ախէրէ թէրք խտէր ի. տէքտէ, շիմոխտէն շու գատարը պէեան խտէրիզ քի. տիգգաթ օլտուղու թագ. տիրութեան, կէրէք իսլամ վէ կէրէք խոր. թիեան, նէ բատտէլէրտէ գարուրէթ իւզրէ պուղտուղալարընըն Ֆարգ ու Ֆէհմալուրնաւաղընաւ շիւբհէ Եօգ տուր:

Իլէրուտէ հէր նէ գատար թէֆէր. քիւաթըլա իլան իտէճէք իսէքտէ, շիմ. տիրութեան կիտէն ունլարըն վէ պուղտայ վէ քիւալար իշին սարֆ օլտուղան ագճէնին մըգտարընը պէեան խտէրիզ:

Ելք տէֆա կէօնտէրիլէն 9 պին	
օգգա ուն իշին 50 շէր փարատան	11250
Մէզքիւր ուն իշին կիւմրիւք	694
Գաեքդ նաւլուրնու 160 չուվալ իշին	480
Իքինճի տէֆա կէօնտէրիլէն ուն 151	
չուվալ իշին	10754
Մէզքիւր ուն իշին իքի գաթ կիւմ.	
րիւք, շիւնքի պուղտայընըն տա.	
խի կիւմրիւքիւ վէրիլմէմիշ իտի	1766
Սոնրատան Արսլանպէյ քէօյիւնէ	
կէօնտէրիլէն 75 քիլէ պուղտայ	1875
Պու տէֆա Եալագտէրէ իլէ Մէր.	
տէկէօգ գարիլէլէրինէ կէօնտէ.	
րիլէն 110 քիլէ պուղտայ	3803
	50604

Պուլարտան պաշգա շիմոխէ գատար Եայիր խուսուսլար իշին տախի պին ղու. րուչտան զիեատէ սարֆ խորվիշ տիր, նասըլ քի սէյլէտիք, իլէրուտէ պիր ղու. րուչա գատար հիսապը Եէկեան Եէկեան իլան օլտուղաւաղ տիր:

Շուճու տախի ունու թմաեք սէյլէ. մէյէ քի, գոմիլթէ մէրգուճան պիշարէ. կիտան Եալընըլ Եթմէք վիւմէյիպ, իլա իշի օլմաեանլարա տախի այրըճա Եթմէք վէ թիւթիւն բարաւը վիւրէրէք, շէրիւ. լիք իւզրէ, բաթաթէս, միսիր պուղտա. յը, արբա, նոհուլթ, տարը վէ ֆատու. Եա Եքտիրմէք նիյէթիլէ, օն օն իքի կիւնտէն պէրու թարլար պէլլէթտիր. մէքտէ տիր: Մէզքիւր թարլարտան չըգան մահսուլուն պիր մըգտարը չալը. շանլարըն օլուպ, վէ պիր մըգտարը տախի իեանէ սանտըղընա պիտ օլաճաղ տիր. վէ իեանէ սանտըղընա աեիտ օլան տա. խի, հէր քէօյիւն մէնֆաթընա իհտա Եախոտ սարֆ խորվէճէք տիր:

Պուլարտանտա պաշգա, իեանէ սան. տըղընըն գուտրէթի իրտիկի թագաւորութե, թուլթուղու օլուպտա, բէք գարուր պուղտանլարա, պիրէր ճիւզի մըգտար, քէզալիք օրթագըլըլ իւզրէ պէօճէք թո. հուճու թէվզի իթմէք նիյէթ վէ ար.

գուսինտէ տիր, Ֆագաթ, նասըլ քի սէյ. լէտիք, պու խուսուս բարանըն քէվի. Եէթիւնէ թագի պուղտուղաւաղ տիր:

Եարըն սապա իլմիտէ թէքրարէն առամ կէօնտէրիլէրէք, պիշարէկեան ի. շին իւշիւնճիւ տէֆա օլարագ ուն Եա. խոտ պուղտայ թէտարիք իթտիրիլէճէք տիր:

Պու իեանէ խուսուսուտա Եաղըլա. ճագ խայիլմէ շէյլէր վար իսէտէ, ղագէ. թամըղըն գըթասը միւսաատէ իթմէտիք. տէն պաշգա, վագթիմիզ տախի միւսա. առէ իթմէտիկիւնտէն, վէ հէր քէսի պիւ. թիւն պիւթիւն հապատիտէն մահրուճ գըրարագ, Եալընըլ իեանէ պահարըլա թաճիզ իթմիշ օլմագ իսթմէտիկիմիզ. տէն, պու գատարճըգ մալիւմաթ վիւ. մէքլիլի քեաֆի առտ իտէրիզ:

Իւշիւնճիւ տէֆա օլարագ պիշարէ. կեանէ Եթմէք վէրիլմէք իւզրէ, պու կիւն իղմիտէ խաստէթէն առամ վէ փարա կէօնտէրիլմիշ տիր:

— Տիւնքի կիւն սաաթ ալթը պու. չուգտա, Եանի միւզաք քէրէտէ իշար օ. լունան վագթթտան տախի էրքէն օլտուղու հալտէ, Պապը-գապթիլէյէ կիթտիկիմիզ. տէ, Մկրտիչ Եպիսկոպոսու օրատա պուլ. մուշ, վէ սաաթ Եօգուգա գատար պէքլէ. միշ իսէքտէ, գոմիսիւն աղաւը պուլունան Եֆէնտիլէրին քեաֆիքէսի հաղըր պու. լունմաղըլարընտան, մուհաքէմէմիզ ճիւմա իրթէսինէ գալմըլ տիր:

Կէրէք Պապը-գապթիլէյէտէն, վէ կէ. րէք Պապը-ալիտէն իշիթտիկիմիզէ նէգա. րէն, Մկրտիչ Եպիսկոպոս հէման հէր կիւն ախշամտան սապա հաատար օրա. լարտա կէզմէքտէ, պիւա թէքլիք վէ իհ. թիրագ վէ նէգաքէթ հէր օտառտան վէ հէր տայիրէտէն իշէրի սալարըլպ կիրմէք. տէ, սաաթլարճա օթուրուպ Եյլէնմէք. տէ, վէ հաթթա հէր նէ գատար սըֆա. թընա հիւրմէթէն, վէ պիր մէմուրի. Եէթտէ տիր գանն իտիլէրէք, մուաճ ճիւ. լիլի Եիւզիւնէ վուրուլմաճաղտա իսէտէ, նիշէ գաթլար ալէյհիտէ թէշէքքիլէր իթմէքտէ իմիլէր:

Մէրգուճուն հէր կիւն գաբուլարտա կէզմէսինէ կէօրէ, բաթրիգիսանէյէ գա. բու քէհաաը օլմուշ տուր, վէ պէլքի բաթրիգիսանէ պու ուսուլի միլլէթիմիզին գաթօլիք գըսմընաան ալմըլ տըր շիւբհէ. սինէ զահիպ օլմուշլար իսէտէ, սօնրատան թահգըլ իթտիրէրինտէ, Եանլմըլ օլ. տուղարընը սնլամըլար տիր:

Պաղըլարըն քէշիլինէ կէօրէ, մէրգուճ Մրպըր կիպի իշինէ Եարամագտա օլան պիր մահէլտէն ճիւտա տիւշիւպ վէ իւմիտի. տէ գաթ իտէլիտէն պէրու, պէօյլէ բէր. հիզ վէ ապաշխարանը կիւնլէրինտէ, քի. լիստէ տուրուպտա օգուճագ վէ վագ վիւրմէք, վէ Ֆագիլէթ քիթապլարընը օ.

գուտուգճա, վէ Ֆագիլէթ իւզէրինէ վագլար վէրտիքճէ, հիսապսըգ կիւնաշ. լարընը տէրիլթըր իլլէմէքտէն, վէ պիւ. թիւն պիւթիւն տէրեայի մէրագտա ղարգ օլմագտան իսէ, գաբուլարտա պաճալար. տա կէզէրէք հէմ տէֆի ղամ իթմէքլիլէ, վէ հէման պիւնաէն ալէյհի, հաղըթի իսա գուզուլուղուճուճ նէ Եօլտա սալլանըպ վէ հարաքէթ իթմէսի գըմընտա հէրքէ. սէ պիր իլի իպլէթ վիւրմէքլիլէ, վէ քի. լիսէ վէ միլլէթիմիզին շէրէֆինի արթըր. մագըլըգ գարար վէրմիշ տիր:

Ճիւ վագը, մէրգուճ իշին, ինճիլի շէ. րիք իւզէրինէ, քիլիստէտէ մէյտանէ չը. գարագ վագ վիւրմէք բէք կիւճ պիր շէյ օլմալը տըր, շիւնքի զէմէթ ու ղամիլի. նին, հիշ տէլիլ իսէ ղէրրէ գատար գալ. պիւնի թաշաեանաղը շէյլէ տուրուճ, չօղլարըն վագընը տիյնէմէյէճէքլէրի, վէ տիյնէյէլէրին տախի, լիսանտան չը. գան միւպարէք քէլամլար իլէ, պիղգաթ. քէնտի թալը ու հարէքէթ վէ ֆիլլ ու. ալմէլէրի պէյնիտէ հիսապսըգ Ֆարգլար կէօրէրէք, տէյիլ թէմաճ ճիւպ իտէճէք. լէրի, պէլքիտէ մէզհէպճէ շիւբհէլէրէ զահիպ օլաճագլարը թաալի տիր:

Ետըգ Մկրտիչ Եպիսկոպոս, Եաղըլ, սէն պու կիտիլին իլէ գաթան Չէպրի. յէյի զիմէթ իտէմէտիքտէն պաշգա, տահա զիեատէ Եհալիլին սուլի թէվէճ. ճիւհիլի տալլէթ իտէճէկիւնտէ շիւբհէ Եօգ տուր: սէնին իշին տնճագ պիր սէ. լալմէթ Եօլու վար տըր: րասթ կէլտիկին քիլիստէտէ մէյտանէ չըգըպ «մեղայ», մե. ղայ «տէյի պաղըրպ Եհալիտէն, շիմ. տիլէ գատար իշէտիկին կիւնաշլար իշին աֆվըգ տիլէտիքտէն պաշգա, չու թէօվ. պէքեարըլընը տախի, Մանգուճմէմիզ վա. սըթասըլա ալէմէ իլան իթտիրմէլիսինիզ. իշլմէ պիղտէն սանա խալիսանէ պիր նա. սիհաթ տըր պու:

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ

Քիլիսէմիզ միլքի օլան մէզքիւր իլէաթ. րոտա պիր գաշ այտան պէրու աթ ճանպա. գը օյնամագտա օլուպ, բէք չօգ հիւնէրիլ ինրալար կէօրիլմէքտէ, վէ թէմաշէկէրան կիթմէքտէ իտի:

Մէզքիւր ճանպաղըլը ինրա իթտիրմէք. տէ օլան Միւսիլ Սիւհր, պու կիճէնին հա. արլաթընը միլլէթիմիզ Ֆագըլարընա իտա իտէճէկիւնտէն, Են պիւլիւք վէ բարագ հիւնէր. լէրի պու կիճէ ինրա իթտիրմէկիւնի, վէ Թա. ղալան խորհուրդ թարաֆընտան տախի, մէգ. քիւր հասըլաթընըն նըաֆընըն, պիղիմ իեա. նէ սանաղընա իթա օլունաճաղընը մա թէ. շէքքիւր պէեան իլէ պէրապէր, պէօյլէ պիր սէվապա թախսիս պուլունան սէյր ու թէ. մաշաեա, ղայրէթքէշանըն թէշիթիլին տա. վէթ իտէրիզ:

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆՔ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԵՍԻՆՔԷ
ԳԵՑ-ՕՂԱԹՅԱ ՅՈՂԻՆԻ ԵՆԼՅԱ, ՅՈԹՈՒՐԱՅ ԱԳՅՈՒԼԼԵ
ՊԵՐԱՅԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՏԵՐԱՅ ՆԻՍԵՐՈ 467: